

УДК 336.77:332

Кушнір С. О.
к.е.н., доцент,
Запорізький національний університет,
Кікош В. В.
студентка,
Запорізький національний університет

ПРОБЛЕМИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Система іпотечного кредитування в Україні є нерозвиненою і потребує значного вдосконалення. Про це свідчить низький вміст частки кредитів під нерухомість у ВВП країни через їх дороговизу, застарілий житловий фонд, недосконалість нормативно-правової бази з питань іпотеки, низький рівень фінансової грамотності населення, а також існуюча недовіра до українських банків. Забезпечення розвитку ринку іпотечного кредитування є одним з ключових завдань для подальшого реформування економіки нашої країни.

Термін «іпотека» (з грец. *hypothēke* – заклад, застава) вперше з'явився у VI столітті до нашої ери і був пов'язаний із забезпеченням відповідальності боржника перед кредиторами певними земельними володіннями. З плином часу, поняття набуло більш широкого визначення, найпоширенішим серед яких можна вважати те, що наведене в Законі України «Про іпотеку» від 05 червня 2003 року №898-IV зі змінами та доповненнями. В ньому іпотека розглядається як вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні та користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому законом [1].

Впродовж декількох останніх років особлива увага вітчизняних науковців була прикута до аналізу стану та особливостей іпотечного ринку в Україні. Зокрема, досить інформативними є дослідження А. В. Д'яченко [2], Т. О. Журавльова [3], М. О. Губи та О. І. Губи [4].

З понад 70 українських банків, діючих на початок 2021 року, менше 10% бере активну участь у залученні нових кредитів під заставу майна, хоча й умови, на яких укладаються іпотечні договори, є приблизно однаковими. Саме тому, досить важливим є уміння зацікавити майбутніх позичальників. Досягти цього можна за рахунок створення лояльних умов в середині банку, зокрема завдяки:

- введенню короткострокових програм іпотечного кредитування під дещо нижчі відсоткові ставки, порівняно з довгостроковими варіантами кредитування;
- зменшенню розміру першочергового внеску з обов'язкових 20%-30% до рівня 10-15%;
- запровадженню програм реструктуризації заборгованості за кредитними зобов'язаннями, які б передбачали можливість зміни методу погашення кредиту (з ануїтетного на класичний), були спрямовані на приведення умов кредитування до ринкових і на перегляд умов за простроченими договорами;
- укладанню договорів із страховими компаніями щодо надання послуг зі страхування життя і майна за окремими умовами;
- забезпеченню не лише наявності, але й практичного функціонування програми кредитування внутрішньо переміщених осіб на тривалі терміни.

Варто акцентувати увагу на тому, що без активної державної підтримки, вирішити хоча б частину проблем у сфері житлового кредитування буде вкрай важко. Саме тому, вважаємо за доцільне виокремити такі основні завдання держави задля підтримки системи іпотечного кредитування:

- вдосконалення законодавчої бази з питань діяльності фінансово-кредитних установ іпотечного спрямування;
- збільшення прозорості у сфері житлової нерухомості, шляхом ліквідації корупційних схем і спрощення дозвільних процедур на ринку землі;
- створення безкоштовних консультативних центрів з юридичною підтримкою задля популяризації ідеї іпотечного кредитування серед населення;
- забезпечення здатності банківської системи протистояти можливим системним ризикам та посилення ролі Національного банку України в іпотечному секторі кредитних відносин;
- запровадження сучасних банківських продуктів і технологій на ринку іпотечного кредитування;
- забезпечення реального захисту прав усіх учасників іпотечних відносин і недопущення змін умов договорів в односторонньому порядку.

Можна зробити висновок, що стабільний розвиток ринку іпотечного кредитування дозволить активно формувати інвестиційні процеси, створювати умови для розвитку галузей економіки, підвищить рівень ВВП країни, забезпечить населення житлом, тим самим позитивно впливаючи на зайнятість в Україні.

Список літератури

1. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. №898-IV. *Законодавство України* : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>.
2. Д'яченко А. В. Розвиток іпотечного кредитування в Україні. *Східна Європа : економіка, бізнес та управління*. 2016. № 3. С. 210-216.
3. Журавльова Т. О. Іпотечне кредитування в Україні – реалії сьогодення. *Агросвіт*. 2019. № 22. С. 42-47. doi: 10.32702/2306-6792.2019.22.42
4. Губа М. О., Губа О. І. Сучасний стан іпотечного кредитування в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «ModernEconomics»*. 2018. №8. С. 55-62.

УДК 336.747

Рац О. М.

к. е. н., доцент,

доцент кафедри банківської справи і фінансових послуг,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця,

Журавльова В. В.

студентка 4 курсу факультету обліку і фінансів,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ

Процес діджиталізації зумовлює постійну потребу в розробці нових цифрових пропозицій стимулювання економічного розвитку України, де важливими складовими є банківська сфера. Одним із головніших інструментів застосування діджитал-рішень є операції банків з платіжними картками, що розширило сферу функціонування безготівкових

розрахунків, включило в неї масові платежі населення, прискорило обіг грошей, створило додаткові зручності для платників, зменшило витрати обігу.

Проблемам дослідження операцій банків з платіжними картками присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, І. П. Андрушків, О. В. Васюренка, В. Я. Вовк, Г. Л. Монастирського, О. І. Омельченко, В. І. Ричаківської, Я. І. Чайковського та ін. Проте, на нашу думку, потребують подальших досліджень особливості використання платіжних карток в сучасних умовах розвитку фінансових відносин.

Метою даного дослідження є аналіз та визначення особливостей здійснення операцій з платіжними банківськими картками вітчизняними банківськими установами.

В умовах діджиталізації фінансового ринку операції з використанням платіжних карток стають ще найбільш поширеною. Ця форма розрахунків вигідна основним учасникам: власнику картки, банку-емітенту, підприємству торгівлі або сфери послуг, банку-еквайру.

При аналізі розвитку інфраструктури карток в Україні доцільно визначити, які саме операції проводяться з платіжними картками в Україні. Згідно законодавства України передбачено такі види операцій [1]:

- видача готівки за картками через банкомати в межах України здійснюється в національній грошовій одиниці України, а через банкомати уповноважених банків емітентів – у валюті рахунку платіжної картки;

- видача готівки в іноземній валюті з картокових рахунків проводиться через каси уповноважених банків-емітентів та їх агентів, а також через каси уповноважених банків-еквайрів і небанківських фінансових установ за платіжними картками, що емітовані нерезидентами;

- переказ грошових коштів із застосуванням платіжних карток в межах України може бути здійснений у національній грошовій одиниці України;

- переказ коштів в іноземній валюті за операціями, що здійснюються із застосуванням платіжних карток, може бути проведений лише між власними рахунками фізичної особи, які відкриті банком-емітентом;

- за допомогою платіжних карток не дозволяється здійснення інвестицій в Україну та за її межі

Ринок платіжних карток в Україні розвивається досить динамічно. Розвиток та вдосконалення картокових платіжних систем зумовили появу великої кількості картокових платіжних продуктів, розрахованих на різні категорії клієнтів банків. Не можна не відзначити, що за останні три роки на ринку платіжних карток переважають саме безготівкові операції. За даними НБУ України найбільшу кількість операцій, проведених через картки, – це розрахунки в торгівельних мережах. На другому місці – операції з переказів з картки на картку. Також, за даними НБУ, кількість безконтактних та токенизованих платіжних карток у 2020 р. склала третину усіх емітованих платіжних карток (22,8 млн. карток) [1].

Зростає використання функції NFC, яка майже є у всіх смартфонах та пристроях-носіях. Швидкість, зручність та безпечність платежів супроводжується з кожною проведеною операцією, тому банки націлені все більше на розвиток нових додатків, для більшого залучення клієнтів та полегшення складності фінансових операцій. Цей факт підтверджує те, що кожна п'ята транзакція, в торгівельних закладах чи мережах відбувається саме за допомогою смартфона або інших гаджетів-носіїв. В цілому, в такий спосіб клієнти банків за 2020 р. витратили майже 109 млрд. грн [2].

Незважаючи на карантинні заходи та обмеження, за 2020 р. інфраструктура платіжних карток суттєво збільшилась. Кількість суб'єктів господарювання, які можуть проводити оплату картками або безконтактно, з'явилися навіть у віддалених регіонах.